

вається синдром дизадаптації, що дозволяє розглядати вказаний симптом як одну з ранніх прогностичних ознак прееклампсії.

3. Збільшення ШК та індексу резистентності у магістральних артеріях голови та шиї зумовлене спазмом цих судин і супроводжується подальшим посиленням вегетативно-емоційних скарг у критичні терміни вагітності.

4. Виникнення перерахованих змін у ранні терміни вагітності до появи інших патологічних симптомів прееклампсії дозволяє своєчасно прогнозувати це ускладнення вагітності у жінок групи ризику та здійснювати патогенетично зумовлені впливи. Такі впливи повинні мати на меті посилення адаптації та усунення початкових проявів дизадаптації

основних регуляторних систем жіночого організму в ранні терміни вагітності.

5. Отримані дані свідчать про необхідність подальшого вивчення особливостей регуляції кровозабезпечення життєво важливих органів при фізіологічній та ускладненій вагітності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гойда Н. Г. Актуальні проблеми материнства та дитинства на етапі реформування медичної галузі в Україні // Нова медицина. — 2002. — № 1. — С. 18-20.

2. Моисеєнко Р. А. Охрана здоровья матери и детей в Украине: проблемы и перспективы // Здоровье женщины. — 2003. — № 3 (15). — С. 8-16.

3. *Избранные лекции по акушерству и гинекологии* / Под ред. А. Н. Стрижакова, А. И. Давыдова, Л. Д. Белоцерковцевой. — Ростов н/Д: Изд-во «Феникс», 2000. — С. 42-62.

4. Коломийцева А. Г. Поздние гестозы беременных // Вісник асоціації акушерів-гінекологів. — 1999. — № 3. — С. 79-89.

5. Коломийцева А. Г. Поздние гестозы беременных // Актуальные вопросы акушерства / Под ред. Е. В. Коханевич. — К.: ТМК, 2001. — С. 39-59.

6. Серов В. Н., Стрижаков А. Н., Маркин С. А. Практическое акушерство. — М.: Медицина, 1989.

7. Венцівський Б. М., Запорожан В. М., Сенчук А. Я. Гестози вагітних: Навч. посібник. — К.: Аконті, 2002. — 112 с.

8. Серов В. И., Маркин С. А., Лубнин А. Ю. Эклампсия: Рук. для врачей. — М.: Мед. информ. агентство, 2002. — 464 с.

9. Галич С. Р. Особливості психоемоційного стану вагітних із прееклампсією // Одес. мед. журнал. — 2004. — № 1 (81). — С. 49-53.

10. Куликов В. П. Цветное дуплексное сканирование в диагностике сосудистых заболеваний. — Новосибирск: СО РАМН, 1997. — 204 с.

УДК 616.127-089-06:616.1

Ф. Д. Євчев

ПОРІВНЯЛЬНА ОЦІНКА РІВНЯ ГОМОТОКСИКОЗУ У ХВОРИХ ІЗ РЕЦИДИВНИМИ ПУХЛИНАМИ ГОРТАНІ Й ТАКТИКА ВЕДЕННЯ АНЕСТЕЗІОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ

Одеський державний медичний університет

Серед ЛОР-онкологічних хворих великий відсоток становлять особи середнього і літнього віку. Зміни гомеостазу багато в чому залежать від метаболічної активності ракових клітин. Проблема забезпечення анестезіологічної допомоги та ведення післяопераційного періоду у хворих на рак гортані залишається актуальною, тому що порушення, індуковані пухлинним процесом, накладаються на існуючі вже вікові дисфункції та на дію різних екзогенних факторів. Незважаючи на інтенсивність проведених досліджень і різноманітність лікувальних за-

ходів, ведення анестезіологічної допомоги та післяопераційного періоду у хворих з артеріальною гіпертензією є проблематичним. На жаль, застосовувані сьогодні методи передопераційного обстеження недостатні й часом поверхневі. Не враховується низка важливих діагностичних параметрів, характерних, з одного боку, для осіб літнього віку, а з другого — для хворих на рак гортані.

Ріст рецидивної пухлини, наявність регіонарного метастазування, вплив передопераційної променевої терапії супроводжуються функціо-

нальними і морфологічними змінами великих і дрібних артерій, капілярів, вен та лімфатичних судин, гіпоксією й порушенням процесів аеробного окиснення. Особливе місце посідає патологічна деформація (ПД) сонних артерій (СА), що неминуче призводить до деформації венозних і лімфатичних судин. При цьому відбуваються зниження регіонарного кровотоку та різке підвищення периферичного судинного тону [1; 2; 7; 11].

Зниження регіонарного кровотоку є патогенетичним фактором розвитку порушень мозкової гемодинаміки. Післяпе-

раційний стрес внаслідок дисбалансу вегетативної ланки нервової системи служить причиною підвищення судинного тону. Спостерігається поєднання ендогенної та екзогенної інтоксикації (пухлинна, алкогольна, вірусно-бактеріальна) у хворих, які перенесли хіміопротименеве лікування і зазнали хіміопротименової інтоксикації [3; 6; 8; 10; 12]. Виникає порушення гепатобіліарної системи організму, дихальної й серцево-судинної, тобто поліорганна недостатність, погіршується якість життя хворих, що потребує інтенсивної медикаментозної корекції [3–5; 8; 9; 13]. Поліорганна недостатність внаслідок гомотоксикозу призводить до порушення насосної функції міокарда і погіршення органного кровотоку. Ці порушення збільшують периферичний кровообіг під час анестезіологічної допомоги на етапі її закінчення та у перші години післяопераційного періоду у хворих з артеріальною гіпертензією (АГ).

Клінічні спостереження протягом 5 років показали, що у хворих з Т3-4N1M0 відзначаються виражені прояви гомотоксикозу. Анестезіологічне забезпечення вчасно розширених ларингектомій і ведення післяопераційного періоду проблематичне через зниження або різке підвищення артеріального тиску. Завжди виникає необхідність у заходах інтенсивної терапії. Поліпшення якості передопераційної підготовки хворого на рак гортані є важливим чинником у системі заходів, спрямованих на профілактику ускладнень як під час ане-

стезіологічної допомоги, так і у перші години післяопераційного періоду. Тому ефективність інтенсивної терапії завжди залежить від визначення ступеня гомотоксикозу, за якого порушується регіонарний та периферичний кровотік; стану судинної системи, а також від знання механізму формування компенсаторної гіперфункції міокарда й гіпофункції печінки.

Мета дослідження — вивчення ступеня гомотоксикозу у хворих із рецидивними пухлинами гортані з супровідною гіпертензією.

Завдання роботи — створити спосіб детоксикації в досліджуваних хворих на доопераційному етапі.

Матеріали та методи дослідження

До дослідження залучено 95 хворих на рак гортані до та після ларингектомії, віком 40–70 років. На ультразвуковому томографі “Simens somalin” і магніторезонансному томографі “Magnetom Vision Plus” (індукція 1,5 Т) ангиографічні дослідження СА виконано у 85 хворих. Вивчено показники центральної гемодинаміки й регіонарного кровообігу за допомогою реоенцефалографії (РЕГ). Досліджено активність білкових ферментів (антиоксидантної системи) у хворих до та після операції, а також показники згортальної системи крові. Як субстрат використовували сироватку крові й слину. Кров і слину брали вранці натщесерце. Визначали вміст церулоплазміну (ЦП), аргінази, орнітиндекарбоксилази у си-

роватці крові й церулоплазміну в слині за методикою Ревіна (модифікація С. В. Бестужева). Коефіцієнт інтоксикації є інтегральним показником, тому враховували вміст у плазмі крові білкових ферментів. Розбіжності між показниками у групах перевіряли на нормальність розподілу й оцінювали за критерієм Стьюдента. Вірогідними вважали розбіжності $P \leq 0,05$.

Результати дослідження та їх обговорення

Під нашим спостереженням перебувало 95 хворих з рецидивними пухлинами гортані. Анестезіологічне забезпечення проводилося з використанням апарата РО-6Н-05 з кардіомонітором за стандартною методикою.

До першої групи увійшов 31 хворий з Т1-2N0M0, до другої 34 — з Т3-4 N1M0 і до третьої 30 — з Т3-4N1M0. У цих групах хворих реєструвався підвищений артеріальний тиск — у середньому 180–210 / 95–112 мм рт. ст. і нормальний серцевий викид (СВ). Розподіл хворих за віком був практично ідентичним у трьох групах. Аналіз РЕГ і МРТ з ангиографією показав патологічні порушення центральної гемодинаміки у вигляді недостатності мозкового кровообігу у хворих другої й третьої груп (табл. 1).

З табл. 1 видно, що феномен більш високої частоти патологічної деформації сонних артерій спостерігається у хворих із Т3-4N1M0 стадіями. Він, можливо, зумовлений виразними явищами інтоксикації та синдромом підвищеної в'язкості крові. Нами вивчено показники гомотоксикозу у хворих з первинним раком гортані та з рецидивними пухлинами. Слід зазначити, що показники обох груп істотно не відрізнялися. З табл. 2 і 3 видно, що концентрація церулоплазміну аргінази й орнітиндекарбоксилази у сироватці крові в першій групі

Таблиця 1

Форма сонних артерій у хворих на рак гортані

Варіанти патологічної деформації сонних артерій	Групи			
	Перша Т1-2N0M0, n=31		Друга й третя Т3-4N1M0, n=64	
	абс.	%	абс.	%
S-подібні	2	6,45	14	21,87
Кінкінг	1	0,03	6	9,37
Койлінг	0	0	4	6,25

**Динаміка вмісту церулоплазміну у сироватці крові й слині
хворих на рак гортані**

Групи	До операції	За 12 год до операції	Через 12 год після операції
Здорові, n=30	$\frac{240,78 \pm 79,6}{96,38 \pm 3,07}$		
T1-2N0M0, n=31	$\frac{220,50 \pm 10,21}{104,18 \pm 8,36}$	$\frac{222,35 \pm 8,01}{108,71 \pm 3,22}$	$\frac{236,21 \pm 9,34}{99,07 \pm 7,24}$
T3-4N1M0, n=34	$\frac{350,47 \pm 4,15}{112,72 \pm 6,17}$	$\frac{287,37 \pm 8,08}{109,88 \pm 2,78}$	$\frac{268,26 \pm 11,00}{100,17 \pm 5,37}$
T3-4N1M0, n=30	$\frac{350,47 \pm 4,15}{112,72 \pm 6,17}$	$\frac{232,37 \pm 6,08}{109,88 \pm 2,78}$	$\frac{251,24 \pm 7,06}{98,17 \pm 3,01}$

Примітка. У чисельнику — вміст церулоплазміну у сироватці крові, у знаменнику — у слині.

**Зміна рівня аргінази й орнітиндекарбоксилази
у сироватці крові хворих на рак гортані залежно
від стадії захворювання**

Стадія раку	Аргіназа, Ммоль/л	Орнітиндекарбоксилаза, н/(кат·л)
Здорові, n=30	1,33±0,08	1,96±0,09
T1-2N0M0, n=31	0,87±0,18	1,80±0,09
T3N1M0, n=34	0,67±0,10	1,08±0,08
T4N1M0, n=30	0,42±0,09	0,72±0,07

T1-2N0M0 незначно виходила за межі нормальних значень, але мала вірогідні відмінності від показників другої та третьої груп T3-4N1M0 і становила відповідно $220,05 \pm 10,21$ і $350,47 \pm 4,15$. Активність ЦП у слині (див. табл. 2) у першій, другій та третій групах відповідно становила $104,18 \pm 8,36$; $112,72 \pm 6,17$ і $112,72 \pm 6,17$. Вивчення інших показників крові, що свідчать про наявність гомотоксикозу, для наших хворих не мало істотного значення через незначне їхнє збільшення. Так, вміст бета-глобуліну становив 12,4–13,2 % (норма 7,3–12,5 %), альфа-глобуліну-1 — 6,0–7,6 % (3,5–6,0 %). Слід зазначити, що вміст альфа-2-глобуліну і фібриногену А був вірогідно збільшеним і становив відповідно 11,4–16,2 % (норма 9–10,5 %) і 6,0 г/л (норма 2,0–4,0 г/л).

У першій групі хворих явища інтоксикації були виражені незначно, спостерігалися також незначні патологічні зміни на РЕГ і МРТ, але реєструвався підвищений артеріальний тиск. Передопераційна підготовка полягала в проведенні стандартних заходів — призначенні гіпотензивних засобів. Проведення анестезіологічної допомоги і перебіг післяопераційного періоду відбувалися без ускладнень.

Група хворих T3-4N1M0 (n=64) була розділена на дві підгрупи: другу (n=34) і третю (n=30), у яких прояви гомотоксикозу були однаково виражені.

З табл. 2 і 3 видно, що у хворих в III–IV стадіях захворювання знижена дезінтоксикаційна функція печінки, порушене знешкодження токсичних речовин в орнітиновому циклі, про що свідчить низька активність аргінази.

Зниження активності ферменту орнітиндекарбоксилази в 2,5 разу свідчить про порушення синтетичної функції гепатоцитів. Цей показник є індикатором токсичного стану

хворих у III–IV стадіях захворювання.

На доопераційному етапі застосовано дві різних методики детоксикації для успішного проведення анестезіологічного забезпечення і виходу з нього без ускладнень.

Друга група хворих (n=34) одержувала гіпотензивну терапію, неогемодез 200,0 г внутрішньовенно, глюкози 5%-й розчин — 200,0 г + вітамін С — 5,0 г внутрішньовенно № 10, серцеві засоби, сульфокамфокаїн 2,0 г двічі на день внутрішньом'язово № 10 і ацетилцистеїн-лонг 600 по 1 таблетці на добу протягом 2 тиж до операції.

Третя група хворих (n=30), крім коригувальної гіпотензивної терапії, також одержувала церулоплазмін по 2 мг на 200,0 5%-го розчину глюкози протягом 10 днів внутрішньовенно, повільно, щодня до операції й одноразове внутрішньовенне введення під час операції. Сульфокамфокаїн 2,0 г внутрішньом'язово двічі на день,

10 днів, починаючи за 5 днів до операції.

Проведено порівняльний аналіз результатів обстеження до і після операції в досліджуваних групах. Так, у 11 хворих другої групи (n=34) з T3-4N1M0 в анестезіологічне забезпечення супроводжувалося падінням артеріального тиску, що змушувало застосовувати гормонотерапію — введення 2–3 л колоїдних та кристалоїдних розчинів і серцевих засобів. Етап закінчення анестезіологічної допомоги і перші години після неї ускладнилися серцевою та дихальною недостатністю, що змусило перевести хворих до відділення інтенсивної терапії для проведення ІВЛ і відновної терапії. Показники інтоксикації залишалися на попередньому рівні.

У групі хворих (n=30), в якій застосовувався поряд з гіпотензивною терапією церулоплазмін за схемою як підготовка до анестезіологічного забезпечення, вихід з наркозу перебігав без ускладнень. Хво-

рих було транспортовано в палату, і вони не потребували застосування інтенсивної терапії.

Проведення клініко-лабораторної оцінки динаміки інтоксикації показало вірогідне зниження активності церулоплазміну і підвищення активності аргінази й орнітиндекарбоксілази у хворих, яким призна-чався церулоплазмін.

Таким чином, методика детоксикації із застосуванням церулоплазміну за схемою має перевагу й може використовуватися як передопераційна підготовка у хворих з рецидивними пухлинами гортані. Церулоплазмін чинить антиоксидантну дію на плазму крові, мобілізує організм на боротьбу з надлишковим окисненням та істотно підвищує фактори природного захисту судинної системи.

Висновки

1. У хворих на рак гортані Т3-4N1M0 значною мірою порушена антиоксидантна система: активність церулоплазміну в сироватці та слині підвищена, аргінази й орнітинде-

карбоксілази в сироватці крові — знижена.

2. Використання методики детоксикації із застосуванням церулоплазміну у хворих з Т3-4N1M0 дало змогу провести хірургічне втручання й анестезіологічну допомогу без ускладнень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Афанасьєва А. Н. Сравнительная оценка уровня эндогенной интоксикации у лиц различных возрастных групп // Клин. лабор. диагностика. — 2004. — № 6. — С. 11-12.

2. Состояние гомеостаза у больных раком молочной железы в процессе лечения / Ю. В. Булавкин, Л. В. Курашвили, Н. В. Беседина и др. // Рос. онкол. журнал. — 2003. — № 5. — С. 28-32.

3. Волчегорский И. А., Харченко ва Н. В. Определение содержания продуктов перекисного окисления липидов в липопротеидах при помощи систем преципитации // Клин. лабор. диагностика. — 2004. — № 2. — С. 37-39.

4. Гаврилов В. Б., Н. Ф. Лобко та ін. // Клін. діагностика. — 2004. — № 6. — С. 19-22.

5. Евчев Ф. Д., Колотилов Н. Н. Рак гортани и патологические деформации сосудов шеи // ЖУНГБ. — 2004. — № 3. — С. 115-116.

6. Евчев Ф. Д., Пеньковский Г. М., Гаевский В. В. Реабилитирующее действие церулоплазмина при ле-

чении больных с распространенными опухолями гортани // ЖВНГХ. — 2003. — № 3. — С. 101-102.

7. Евчев Ф. Д., Пухлік С. М., Гаевський В. В. Медикаментозна корекція гомеостазу у хворих на рак гортані // Одес. мед. журнал. — 2004. — № 2. — С. 100-102.

8. Наров Ю. А., Любарский М. С. и др. Сорбционная коррекция эндотоксикоза при колоректальном раке // Паллиат. медицина и реабилитация. — 2003. — № 1. — С. 22-24.

9. Камышников В. С. Справочник для клинико-биохимической лабораторной диагностики. — Минск, 2000. — Т. 2.

10. Маркеры метаболических изменений, возникающих вследствие влияния ионизирующей радиации / Л. С. Балева, А. Е. Сипягина, М. А. Смотряева и др. // Изв. РАН. — Серия Биол. — 1995. — № 6. — С. 657-668.

11. Agnelli G. // Thrombos. Haemostas. — 1997. — Vol. 78. — P. 210-213.

12. Deletion of the acetylcholinesterase locus at 7q22 associated with myelodysplastic syndromes (VDS) and acute myeloid leukaemia (AML) / J. Stephenson, B. Czepulkowski, W. Hirst, G. J. Mufti // Leuk. Res. — 1996. — Vol. 20. — P. 235-241.

13. Human ceruloplasmin. Tissue-specific expression of transcripts produced by alternative splicing / F. V. Yang, W. E. Friedrichs, R. L. Cupples et al. // J. Biol. Chem. — 1990. — Vol. 265. — P. 10780-10785.

УДК 616.37-002-08

Б. С. Запорожченко, В. В. Міщенко, В. І. Шишлов, І. Є. Бородаєв МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ АПРОКАЛУ В КОМПЛЕКСНОМУ ЛІКУВАННІ ГОСТРОГО ПАНКРЕАТИТУ

Одеський державний медичний університет

Вступ

Актуальність проблеми лікування гострого панкреатиту (ГП) зумовлена значним збільшенням кількості хворих і підвищенням ускладнених його форм [1; 2]. Нагромадження цитокінів, зокрема інтерлейкіну-1 (ІЛ-1) і фактора некрозу

пухлин (ФНП- α), порушення катаболічних процесів і поява цитокінази у тканині підшлункової залози (ПЗ) є важливими компонентами патогенетичного механізму виникнення і розвитку ГП [2; 3].

Дія численних факторів комплексного лікування хворих на ГП спрямована на дез-

активацію ферментів ПЗ (трипсину, хімотрипсину, амілази, ліпази та ін.). З цих позицій значний інтерес становить застосування апрокалу — полівалентного інгібітора протеїнази, який шляхом утворення зворотних ферментно-інгібіторних комплексів інгібує найбільш важливі протеїнази плаз-

